

Δράσεις του 2^{ου} ΕΠΑΛ Ηρακλείου για το αειφόρο σχολείο

Άννα Λίβα¹ Μαρία Σφακιανάκη²

1. Εκπαιδευτικός του 2^{ου} ΕΠΑΛ Ηρακλείου annaliba@yahoo.gr

2 Υπεύθυνη του Κ.Π.Ε Αρχανών-Ρούβα-Γουβών marsfakia@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το «Αειφόρο Σχολείο», καινοτομία για τα Ελληνικά δεδομένα, στοχεύει να ενεργοποιήσει την εκπαιδευτική κοινότητα στο δρόμο της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Αυτή η περιπτώσιολογική μελέτη έγινε για να διερευνηθεί η επίδραση που είχε στην σχολική κοινότητα του 2^{ου} ΕΠΑΛ Ηρακλείου η συμμετοχή στο διαγωνισμό του «Βραβείου Αειφόρου Σχολείου». Κατά την διάρκεια της διαδικασίας, πραγματοποιήθηκαν παράλληλες δράσεις σε όλα τα επίπεδα, ενταγμένες σε Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Σταδιοδρομίας, επιχειρηματικότητας και Πολιτιστικών θεμάτων) αλλά και εκτός προγραμμάτων, μέσα και έξω από το σχολείο. Υπήρξε επίσης συνεργασία σχολείου με την τοπική αυτοδιοίκηση και με κοινωνικούς φορείς. Η συνεργασία μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και τοπικής κοινωνίας είναι ένας από τους βασικούς άξονες που θα οδηγήσουν στην Αειφορία και θα πρέπει να εστιάζει σε ένα κοινό όραμα, δηλαδή, στη βελτίωση της εκπαίδευσης και στην «δημιουργία» των υπεύθυνων πολιτών του μέλλοντος.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικά Προγράμματα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αειφόρο Σχολείο, σχολική κοινότητα, τοπική κοινωνία, συνεργασία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εποχή μας τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος, ως αποτέλεσμα του «αδιαίτερου» τρόπου με τον οποίο διαχειρίζεται το φυσικό περιβάλλον, οδηγούν τελικά στην ανάγκη αναθεώρησης της σχέσης του με αυτό. Σήμερα, άλλωστε, πολλοί είναι εκείνοι που υιοθετούν την άποψη ότι είναι απαραίτητο το χτίσιμο μια νέας κοσμοαντίληψης για το περιβάλλον, ότι απαιτείται, με άλλα λόγια, αφενός μεν σε βάθος γνώση γι' αυτό, αφετέρου δε αλλαγή των περιβαλλοντικών στάσεων καθώς και προβολή και καλλιέργεια των περιβαλλοντικών αξιών (Χαλεπλής, 2008).

Η Οικονομική Επιτροπή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE), υιοθέτησε το κείμενο «Στρατηγική της UNECE για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη» (Agenda σημεία 5 και 6, 2005). Η στρατηγική αποσκοπεί στην αλλαγή της νοοτροπίας των ανθρώπων παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να δημιουργήσουν έναν κόσμο περισσότερο ασφαλή, πιο υγιή και με περισσότερη

ευημερία, άρα και να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους (Κατσακιώρη, Φλογαΐτη και Παπαδημητρίου, 2008). Το όραμα που υιοθετήθηκε είναι: Αλληλεγγύη, ισότητα, αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ των λαών, των χωρών και των γενεών, είναι οι κοινές αξίες που χαρακτηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη, στην οποία συμπεριλαμβάνονται η οικονομική ευρωστία, η δικαιοσύνη, η κοινωνική συνοχή, η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σημερινών γενεών χωρίς να υποθηκεύουν την δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες (Το κοινό μας μέλλον, 1987).

Η Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) αναπτύσσει και ενισχύει την ικανότητα των ατόμων, των ομάδων, των κοινωνιών, των οργανισμών και των χωρών να διαμορφώνουν απόψεις και επιλογές προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης (UNECE, 2005, Agenda σημεία 5 και 6). Παράλληλα, θεωρείται διάδοχος της ΠΕ και δεν μπορεί να στηρίζεται σε μεμονωμένους ενθουσιώδεις εκπαιδευτικούς με περιστασιακό χαρακτήρα όπως γίνονταν και γίνεται μέχρι και σήμερα, αλλά θα πρέπει να αποτελέσει μέρος της καθημερινής εκπαίδευσης όλων των μαθητών και να διαχέεται σε όλη δομή και λειτουργία του σχολείου. Έτσι, θεωρήθηκε ως πιο πρόσφορη πρακτική για την προώθηση της Αειφορίας η υιοθέτηση της προσέγγισης που εμπλέκει το όλο σχολείο 'the whole school approach', που θα έχει διαρκή χαρακτήρα και θα γίνει μόνιμη πολιτική του σχολείου (Gough, 2005).

Πρόκειται για μια ολιστική προσέγγιση που διαπερνά την όλη δομή και λειτουργία του σχολείου και προϋποθέτει μια σχολική κουλτούρα και ένα σχολικό κλίμα που προσδιορίζει ένα πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου με χαρακτηριστικά όπως: α) Επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ όλων των παραγόντων του σχολείου, των μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων και της διοικητικής αρχής του σχολείου. β) Διδακτικές μέθοδοι που εμπεριέχουν την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και ερευνητικό πνεύμα από όλους τους συμμετέχοντες. γ) Οργάνωση και λειτουργία κοινοτήτων μάθησης με στόχο τη διαμόρφωση και υλοποίηση των δράσεων αλλά ταυτόχρονα και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και δ) Ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και την απαιτούμενη οικονομική ενίσχυση (Παπαδημητρίου, 2010). Η διαμόρφωση ενός σχολείου ανοιχτού στην κοινωνία και τα προβλήματα της, συνεπάγεται την δημιουργία μιας κατάλληλης σχέσης που θα μπορούν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να συνεργάζονται εύκολα με τους τοπικούς φορείς. Απαιτείται όμως η αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων μέσα από την συνειδητοποίηση των προβλημάτων, τη συνεργασία, τον τοπικό διάλογο, τις συμπράξεις και τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό (Αποστολάκης και Σφακιανάκη, 2006).

Αειφόρο σχολείο είναι αυτό που ετοιμάζει τους νέους για ένα αειφορικό τρόπο ζωής. Προκειμένου λοιπόν τα σχολεία να ενδυναμώσουν τους μαθητές έτσι ώστε να είναι ικανοί να υλοποιήσουν ένα αειφόρο μέλλον, θα πρέπει να τους εξοπλίσουν με γνώσεις, δεξιότητες και αξίες ώστε να γίνουν αυτόνομοι πολίτες ικανοί να διαμορφώσουν τα δικά τους συμπεράσματα σχετικά με τις μορφές τεχνολογίας (εργαλεία και ιδέες) και κοινωνικής οργάνωσης (κυβέρνησης, δημοκρατίας και ιδιότητας του πολίτη), οι οποίες θα αποδώσουν καλύτερα την αειφορία όπως οι ίδιοι οι πολίτες την ορίζουν (Huckle, 2010). Το όραμα της Βιώσιμης ανάπτυξης είναι μια τοπική κοινωνία με ενεργούς πολίτες που παίρνουν πρωτοβουλίες και δρουν ατομικά και συλλογικά και αυτό συνδυάζεται με ένα σχολείο σύγχρονο, επικοινωνιακό, εξωστρεφές και ασφαλές που καλύπτει στόχους γνωστικούς, συναισθηματικούς και

ψυχοκινητικούς (Μεσσάρης, 2005). Η εκπαίδευση δεν αποτελεί μόνο ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά είναι εξίσου απαραίτητη προϋπόθεση για την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς επίσης και σημαντικό εργαλείο για καλή διακυβέρνηση, για τη λήψη αποφάσεων «μετά λόγου γνώσεως» και για την προώθηση της δημοκρατίας (Διακήρυξη για την Εκπαίδευση για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, 2003).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το 2^ο Επαγγελματικό Λύκειο βρίσκεται στην νότια πλευρά του Ηρακλείου σε αστική περιοχή, καλύπτει 2050 τ.μ. (Ισόγειο και Α΄ όροφος) και βρίσκεται μέσα σε οικόπεδο έκτασης 3.600 τ.μ. Οι εγκαταστάσεις του σχολείου είναι σχετικά νέες, γιατί εγκαινιάστηκε το 2005. Το σχολικό έτος 2010-11 το μαθητικό δυναμικό ήταν 340 μαθητές και υπηρετούσαν σε αυτό 60 εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων. Τα τελευταία χρόνια, έχει εκδηλωθεί έντονο ενδιαφέρον απ' όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας του 2^{ου} ΕΠΑΛ για καινοτομίες. Η τιμητική διάκριση στο διαγωνισμό Αειφόρου Σχολείου δεν ήταν αυτοσκοπός, αλλά ένα κίνητρο για περισσότερη δράση και βελτίωση για σωστή περιβαλλοντική συμπεριφορά και συνείδηση των μαθητών. Ειδικότερα, ο σκοπός της συμμετοχής του σχολείου στον πρώτο διαγωνισμό Αειφόρου Σχολείου του έτους 2010-2011 ήταν η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, εθελοντισμού, κοινωνικού αποκλεισμού, ισότητας, διαφορετικότητας, πολιτισμού και τέχνης, σωματικής και ψυχικής υγείας. Στόχος των δράσεων ήταν να αναπτύξουν οι μαθητές τα ταλέντα και τις ικανότητές τους, την κριτική σκέψη, την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την ηγετική τους ικανότητα αλλά και την αποδοχή και την άσκηση κριτικής.

Βασική επιδίωξη του σχολείου μας ήταν να αναπτυχθούν συνεργασίες με την τοπική κοινωνία, τους κρατικούς φορείς, το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων αλλά και να ενδυναμωθεί η συνεργασία των εκπαιδευτικών του σχολείου, ώστε να δημιουργηθεί θετικό κλίμα σε όλη την σχολική κοινότητα.

Τέλος, άλλοι στόχοι ήταν, η εξοικονόμηση ενέργειας, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η ανακύκλωση, η επαναχρησιμοποίηση υλικών, αφού είναι βασικές διαδικασίες που πρέπει να γνωρίζουν και να τηρούν όλοι οι μαθητές και φυσικά οι μελλοντικοί υπεύθυνοι ενεργοί πολίτες αυτού του τόπου.

Υλοποίηση δράσεων στα πλαίσια του βραβείου του Αειφόρου Σχολείου:

Δράσεις εντός σχολείου

Για το Περιβάλλον

- Διαμόρφωση της αυλής του σχολείου και του κήπου από την ομάδα εξωτερικών παρεμβάσεων και τοποθέτηση οργανικών υλικών στον οργανικό αποικοδομητή (μια αχρησιμοποίητη δεξαμενή, διαμορφώθηκε για τη συλλογή του νερού της βροχής)
- Από την ομάδα εσωτερικών παρεμβάσεων έγινε καθαριότητα και αισθητική διαμόρφωση στις αίθουσες και στους διαδρόμους του σχολείου.
- Παρασκευή παραδοσιακού σαπουνιού με χρησιμοποιημένο λάδι, κατασκευή ετικέτας και συσκευασίας σαπουνιού.
- Οργάνωση ημερίδας παρουσίασης Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για όλα τα σχολεία του νομού, σε συνεργασία με το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ρούβα στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του σχολείου και είχε στόχο το άνοιγμα του σχολείου προς την κοινωνία.

- Αναζήτηση πληροφοριών για την ανακύκλωση υλικών και τους τρόπους ανακύκλωσης. Η ομάδα ηλεκτρονικής διαχείρισης πληροφοριών, δημιούργησε δίκτυο κοινωνικής δικτύωσης (Facebook).

Για την υγεία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Προβολή video για τα άτομα με διανοητική αναπηρία και προβολή της ταινίας «ντοκιμαντέρ και αναπηρία». Ακολούθησε συζήτηση και οι μαθητές κατέθεσαν τις απόψεις τους και περιέγραψαν τα συναισθήματα τους. Προβολή της ταινίας του Taare Zameen Par «Κάθε παιδί είναι διαφορετικό», στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, σε όλους τους μαθητές του σχολείου.
- Σχεδιασμός ειδικής μπλούζας της εθελοντικής ομάδας, για τη συμμετοχή στις δράσεις του Δήμου Ηρακλείου για τους αθλητές των Παγκόσμιων Αγώνων Special Olympics.
- Εθελοντική αιμοδοσία από καθηγητές και μαθητές του τομέα Υγείας και Πρόνοιας σε συνεργασία με το Βενιζέλειο Νοσοκομείο Ηρακλείου.
- Οργάνωση ομιλίας-συζήτησης με γυναικολόγο και ασθενείς, για τον καρκίνο του μαστού.
- Συλλογή πληροφοριών και ενημέρωση για την διανοητική αναπηρία και για τους Παγκόσμιους Αγώνες Special Olympics.

Για τον Πολιτισμό και την Επιχειρηματικότητα

- Δημιουργία κινηματογραφικής λέσχης και προβολή ταινιών στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του σχολείου, κάθε 2^η Παρασκευή του μήνα.
- Συμμετοχή στην εικονική έκθεση εικαστικών μαθητικών έργων που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του 2^{ου} Πανελλήνιου συμποσίου της Πανελληνίας Ένωσης Εκπαιδευτικών Πολιτιστικών Θεμάτων (ΠΕΕΠΟΘΕ). Συναντήσεις με ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών.
- Έκδοση ηλεκτρονικής εφημερίδας.
- Οργάνωση ομιλίας και συζήτησης με εργαζομένους, για την αγορά εργασίας της πόλης του Ηρακλείου.

Δράσεις εκτός σχολείου

- Συλλογή υλικού για ανακύκλωση από το χώρο του σχολείου και συμμετοχή στην ανακύκλωση ηλεκτρικών συσκευών που οργάνωσε ο ραδιοσταθμός ΣΚΑΙ στην πόλη μας.
- Το σχολείο συμμετείχε σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Τυλίτσια» που οργάνωσε ο Δήμος Μαλεβιζίου, όπως και σε περιβαλλοντικά, αθλητικά και πολιτιστικά δρώμενα του δήμου. Οι μαθητές συνεργάστηκαν με μαθητές δημοτικού σχολείου.
- Συνάντηση με τον κ. Μόσχο, συνήγορο για τα δικαιώματα του παιδιού μαζί με μια ομάδα μαθητών του 2^{ου} Γυμνασίου Ηρακλείου.
- Θεατρική παράσταση «Το ασχημόπαπο» σε διασκευή των μαθητών.
- Δημιουργία εθελοντικής ομάδας και συμμετοχή στο πρόγραμμα «Πόλις Αμφιτρύων» που οργάνωσε ο Δήμος Ηρακλείου. Το πρόγραμμα « Πόλις Αμφιτρύων» ή “Host Town” που πραγματοποιήθηκε από τις 20 έως τις 24 Ιουνίου 2011, ήταν αναπόσπαστο μέρος των Παγκοσμίων Αγώνων Special Olympics ΑΘΗΝΑ 2011
- Συμμετοχή σε δένδροφύτευση στο δάσος της Κέρης και συμμετοχή καθηγητών στον καθαρισμό της παραλίας του Λίντο που οργάνωσε ο ραδιοσταθμός ΣΚΑΙ

- Παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Ζορμπά μάθε με να χορεύω» σε σκηνοθεσία του Μάνου Μανιά στην αίθουσα τέχνης ΚΡΗΤΕΛΕΙΟ της Θεατρικής Σκηνης Ηρακλείου.
- Συμμετοχή στην υποδοχή της φλόγας της ελπίδας των Παγκόσμιων Αγώνων Special Olympics, στις προπονήσεις των αθλητών και στην τελετή υποδοχής των αθλητών των Special Olympics στο Παγκρήτιο Στάδιο Ηρακλείου.
- Συμμετοχή σε ενημέρωση από το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) στην Πλατεία Ελευθερίας.
- Συμμετοχή στο Φεστιβάλ Γερμανόφωνου κινηματογράφου.

Εκπαιδευτικές επισκέψεις

- Στα εκπαιδευτικά προγράμματα των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ιεράπετρας και Ρούβα
- Στο Επαγγελματικό Λύκειο Ειδικής Αγωγής με συμμετοχή σε εργαστηριακές ασκήσεις των μαθητών.

Συμμετοχή σε διαγωνισμό

Συμμετοχή ομάδας μαθητών στον μονοήμερο διαγωνισμό που πραγματοποιήθηκε από το Σωματείο Επιχειρηματικότητας Νέων European Creativity & Innovation Challenge –leonardo da vinci στην Αθήνα. Ομάδα μαθητών στην οποία συμμετείχε μαθήτρια του σχολείου, κατέλαβε την 3^η πανελλήνια θέση στο διαγωνισμό καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.

Δράσεις προβολής και διάχυσης αποτελεσμάτων

- Συμμετοχή σε ενημερωτική εκπομπή του τοπικού τηλεοπτικού σταθμού TV Creta, με θέμα τη συμμετοχή μας στις δράσεις του Δήμου, «Πόλις Αμφιτρύων» και τον εθελοντισμό.
- Συνεντεύξεις: α) στον τοπικό τηλεοπτικό σταθμό TV Creta, για την συμμετοχή του σχολείου μας και τη βράβευση μαθήτριας στον διαγωνισμό επιχειρηματικότητας του Σωματείου Επιχειρηματικότητας Νέων και β) στον τοπικό τηλεοπτικό σταθμό TV Creta, για τον παραδοσιακό τρόπο παρασκευής σαπουνιού από την περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου μας.

Συνεργασίες με φορείς

- Το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του σχολείου και την Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων Παιδιών με Δυσλεξία και Μαθησιακές Δυσκολίες
- Το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και μετά (το 2^ο χρόνο) με το Γραφείο Σχολικών Δραστηριοτήτων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου
- Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ιεράπετρας και Ρούβα
- Το Επαγγελματικό Λύκειο Ειδικής Αγωγής, το 2^ο Γυμνάσιο Ηρακλείου και το Γυμνάσιο Αλικαρνασσού
- Την Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Παράρτημα Κρήτης (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε) και την Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών Πολιτιστικών Θεμάτων
- Το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού και το Σωματείο Επιχειρηματικότητας Νέων European Creativity & Innovation Challenge
- Το Συνήγορο του Παιδιού, το Βενιζέλειο Νοσοκομείο Ηρακλείου
- Τον Δήμο Ηρακλείου, τον Δήμο Μαλεβιζίου

- Τον τηλεοπτικός σταθμός TV Greta και τον ραδιοσταθμό ΣΚΑΙ και τη Θεατρική Σκηνή Ηρακλείου
- Επαγγελματίες και ιδιώτες της πόλης του Ηρακλείου

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Για την διερεύνηση των αποτελεσμάτων της συμμετοχής του σχολείου στο «Διαγωνισμό Αειφόρου Σχολείου» πραγματοποιήθηκε μικρή έρευνα με ερωτηματολόγια σε μαθητές και εκπαιδευτικούς. Για την καλύτερη αντικειμενικότητα των αποτελεσμάτων, τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε 100 μαθητές/τριες της Α΄ τάξης και 100 μαθητές/τριες της Β΄ τάξης. Οι μαθητές της Α΄ τάξης φοιτούν για πρώτη χρονιά στο σχολείο μας και το σχολείο συμμετέχει για δεύτερη φορά στο διαγωνισμό. Οι μαθητές/τριες της Β΄ τάξης είναι για δεύτερη χρονιά στο σχολείο και το σχολείο συμμετέχει στο διαγωνισμό και τις δύο χρονιές του διαγωνισμού (2010-2011 και 2011-2012). Συμμετείχαν 98 αγόρια και 102 κορίτσια και 50 εκπαιδευτικοί του σχολείου. Οι απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με την περιβαλλοντική συμπεριφορά από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς φαίνονται στον Πίνακα 1:

ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ (Θετικές απαντήσεις)		
Ανακυκλώνετε χαρτί;	60%	98%
Ανακυκλώνετε μπαταρίες;	44%	96%
Μειώνετε την κατανάλωση νερού;	67%	96%
Μειώνετε την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος;	71%	100%
Χρησιμοποιείτε Μ.Μ.Μ, ποδήλατο, περπάτημα;	60%	72%

Πίνακας 1: Ερωτήσεις για την περιβαλλοντική συμπεριφορά σε εκπαιδευτικούς και μαθητές

Με τις δράσεις που πραγματοποίησαν οι μαθητές, ανέπτυξαν το πνεύμα της συνεργασίας και της ομαδικότητας. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι η αυτενέργεια των μαθητών και η ανάληψη πρωτοβουλιών σε κάθε δράση της συμμετοχής του σχολείου στο βραβείο Αειφόρου Σχολείου. Άλλαξαν τρόπους συμπεριφοράς προς το περιβάλλον και υιοθέτησαν νέες στάσεις και αξίες. Έμαθαν πώς να ανακυκλώνουν και να επαναχρησιμοποιούν τα υλικά, αλλά και πώς να εξοικονομούν ενέργεια. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που βρίσκονται στο αρχείο του σχολείου, διαπιστώθηκε μείωση κατανάλωσης ενέργειας (ηλεκτρικού και πετρελαίου). Επίσης κατά τη διάρκεια καταγραφής των δεικτών στο βραβείο αειφόρου σχολείου, η τιμή του δείκτη κατανάλωσης χαρτιού ήταν μειωμένη.

Οι μαθητές είχαν μια μοναδική εμπειρία να βιώσουν τον εθελοντισμό και την διαφορετικότητα κατά την συνεργασία που είχαν με τους μαθητές του ΕΠΑΛ Ειδικής Αγωγής, γιατί όπως είπαν και οι ίδιοι, «εκείνες τις ώρες ένιωθαν οι ίδιοι να είναι διαφορετικοί». Κατά την αξιολόγηση του προγράμματος οι μαθητές ανέφεραν μεταξύ άλλων: «Η ανθρώπινη αξία είναι πάνω από την δυσαρέσκεια, το μίσος, την ζήλεια και έργο όλων πρέπει να είναι η ένωση των ανθρώπων. Έργο μας επίσης πρέπει να είναι η πίστη, η ελπίδα, η φιλανθρωπία που ορίζονται από την αγάπη. Μια αγάπη ανιδιοτελή χωρίς προσμονή ανταλλάγματος. Εθελοντική προσφορά. Μόνο έτσι ο κόσμος μας θα γίνει πιο ανθρώπινος και ο άνθρωπος πιο κόσμιος». Η προβολή ταινιών για την διαφορετικότητα, προκάλεσε συγκίνηση και αλληλοσυγκρουόμενα συναισθήματα στους μαθητές. Επίσης όταν συμμετείχαν στις δράσεις του δήμου με τη δημιουργία εθελοντικής ομάδας εξέφρασαν διάφορα συναισθήματα που

προσέγγισαν από κοντά την ιδέα του εθελοντισμού, τον θρίαμβο της θέλησης και την δύναμη της προσπάθειας, που είναι οι βασικές αρχές των Αγώνων.

Στον Πίνακα 2 φαίνεται επίσης η θετική στάση που ανάπτυξαν οι μαθητές προς το σχολείο και η ενίσχυση των σχέσεων όλων των μελών της σχολικής κοινότητας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	ΘΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
Πιστεύεις ότι ωφελήθηκες από την συμμετοχή σου σε σχολικά προγράμματα;	64%
Από τη συμμετοχή σου σε προγράμματα ή δράσεις βελτιώθηκε η σχέση επικοινωνίας με τους συμμαθητές σου;	59%
Από τη συμμετοχή σου σε προγράμματα απέκτησες γνώσεις;	50%
Από τη συμμετοχή σου σε προγράμματα απέκτησες δεξιότητες συνεργασίας και ομαδικότητας;	50%
Η συμμετοχή του σχολείου στο διαγωνισμό Αειφόρου Σχολείου, αφύπνισε την περιβαλλοντική σου συνείδηση;	61%
Θα ήθελες να συμμετάσχεις ξανά σε πρόγραμμα του σχολείου;	71%
Αν σου δοθεί η ευκαιρία θα συμμετάσχεις σε εθελοντικές ομάδες	84%
Η συμμετοχή σου σε εκπαιδευτικές επισκέψεις και σε δράσεις του σχολείου, ενίσχυσε θετικά τις σχέσεις σου με το οικογενειακό περιβάλλον σε θέματα εμπιστοσύνης και υπευθυνότητας;	67%

Πίνακας 2: Ενδεικτικές ερωτήσεις στους μαθητές για τη συμμετοχή τους τις δράσεις του σχολείου

Κατά την συνεργασία με το Επαγγελματικό Λύκειο Ειδικής Αγωγής, οι μαθητές των δύο σχολείων συνεργάστηκαν και επικοινωνήσαν άμεσα. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί, είναι το σχόλιο μιας μαθήτριας ότι: «πριν μάθω για την διανοητική αναπηρία και πριν γνωρίσω τα παιδιά με αυτή την ιδιαιτερότητα, ένιωθα έναν φόβο γι'αυτούς τους ανθρώπους (φόβο για το άγνωστο) ενώ τώρα τους καταλαβαίνω και τους σέβομαι». Οι μαθητές επίσης συνεργάστηκαν με τοπικούς φορείς και έμαθαν να παρουσιάζουν το έργο τους, με αποτέλεσμα την ευαισθητοποίηση και την ενθάρρυνση της τοπικής κοινωνίας για συμμετοχή όλων. Τα σχόλια των γονέων επίσης ήταν θετικά όσον αφορά την συμμετοχή των παιδιών τους στις δράσεις του σχολείου και για την ευκαιρία που είχαν να μάθουν για την προστασία του περιβάλλοντος, τον εθελοντισμό, την παράδοση, την ισότητα, την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα, την αειφόρο ανάπτυξη. Στον Πίνακα 3 διαπιστώνεται η θετική στάση των εκπαιδευτικών να συμμετέχουν σε δράσεις του σχολείου και να προωθούν τη διαθεματικότητα στα μαθήματά τους. Επίσης πιστεύουν πως οι μαθητές τους βελτίωσαν την μεταξύ τους επικοινωνία και με τους συμμαθητές τους και στο σχολείο μειώθηκε η παραβατικότητα. Από τη συμμετοχή του σχολείου στο διαγωνισμό Αειφόρου Σχολείου, εκτός των παραπάνω, το σχολείο κέρδισε και την δεύτερη Πανελλήνια θέση στην κατηγορία Γυμνάσια Λύκεια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ	ΘΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣ
Πιστεύετε ότι ωφελήθηκαν οι μαθητές από την συμμετοχή τους σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων;	98%
Η συμμετοχή των μαθητών σε σχολικά προγράμματα, πιστεύετε ότι ωφέλησε το επίπεδο επικοινωνίας με τους συμμαθητές τους;	100%
Η συμμετοχή των μαθητών σε σχολικά προγράμματα πιστεύετε ότι βελτίωσε την επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς;	98%
Με τη συμμετοχή των μαθητών σε δράσεις του σχολείου, πιστεύετε ότι ενισχύθηκε ανάληψη πρωτοβουλιών τους στις δράσεις;	100%
Η συμμετοχή του σχολείου στο βραβείο Αειφόρου Σχολείου, πιστεύετε ότι αφύπνισε την περιβαλλοντική συνείδηση των μαθητών σας;	100%
Πιστεύετε ότι η συμμετοχή του σχολείου στο βραβείο Αειφόρου Σχολείου, βελτίωσε τη συνεργασία των εκπαιδευτικών;	86%
Στο μάθημά σας ενσωματώσατε θέματα σχετικά με την Αειφορία;	84%
Θεωρείτε ότι η συμμετοχή των μαθητών σε σχολικές δραστηριότητες μειώνει την παραβατικότητα;	98%

Πίνακας 3: Ενδεικτικές ερωτήσεις προς τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για τη συμμετοχή τους τις δράσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια συμμετοχής του σχολείου στον διαγωνισμό για το βραβείο Αειφόρου Σχολείου, υλοποιήθηκαν στα πλαίσια των βασικών αρχών των Προγραμμάτων των Σχολικών Δραστηριοτήτων. Η ενεργός συμμετοχή και η συνεργασία μαθητών, καθηγητών, γονέων διαμόρφωσε θετικό κλίμα, προς όφελος όλων των εμπλεκομένων και ιδιαίτερα των μαθητών. Με τη συμμετοχική διαδικασία, βελτιώθηκαν οι σχέσεις των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας και αναπτύχθηκε η σχέση εμπιστοσύνης. Βελτιώθηκε η συνεργασία μεταξύ των καθηγητών και ενισχύθηκε η διαθεματικότητα στα σχολικά μαθήματα. Ταυτόχρονα οι μαθητές διερεύνησαν τα γνωστικά αντικείμενα των μαθημάτων, πέραν του αναλυτικού προγράμματος.

Συμπερασματικά διαπιστώθηκε η ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας και η προσπάθεια τροποποίησης της συμπεριφοράς τους στα θέματα που επεξεργάστηκαν. Έτσι μειώθηκαν τα απορρίμματα, εξοικονομήθηκε νερό και ενέργεια και γενικά μειώθηκε το οικολογικό αποτύπωμα του σχολείου. Στη σχολική αυλή διαμορφώθηκε χώρος πρασίνου με πολλές λειτουργικές και αισθητικές παρεμβάσεις και πραγματοποιήθηκε διαμόρφωση όλων των χώρων του σχολείου. Αναπτύχθηκε το ενδιαφέρον των μαθητών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την διαφορετικότητα, την ισότητα, και την φτώχεια τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο. Ενισχύθηκε η προσωπικότητα και η αυτενέργεια των μαθητών, με αποτέλεσμα την μείωση της παραβατικότητας. Οι μαθητές έμαθαν να αγωνίζονται και να διεκδικούν μέσα από την γνώση, ανέπτυξαν την ικανότητα ηγεσίας και το πνεύμα ανταγωνιστικότητας.

Απέκτησαν δεξιότητες επικοινωνίας και προβολής του έργου τους. Έμαθαν να αναζητούν, να αξιολογούν και να ταξινομούν την πληροφορία. Η θετική στάση που ανέπτυξαν οι μαθητές προς το σχολείο, λειτούργησε ενισχυτικά, έτσι, ώστε να συμβάλει στην εκμηδένιση της μαθητικής διαρροής. Ανέπτυξαν πνεύμα αλληλεγγύης, εθελοντισμού και ομαδικότητας με διάθεση να σέβονται και να αποδέχονται το διαφορετικό.

Χρειάζεται ακόμη πολλά να γίνουν για τη δημιουργία του «πραγματικού» Αειφόρου Σχολείου. Με παρέμβαση της τοπικής αυτοδιοίκησης, με νομοθετική ρύθμιση ή κρατική χρηματοδότηση μπορούν να τοποθετηθούν φωτοβολταϊκά συστήματα στα σχολεία ως καλή πρακτική για τους μαθητές. Επίσης διαπιστώνεται ότι πρέπει να υπάρχει περισσότερη ενημέρωση-πληροφόρηση για το βραβείο και ενθάρρυνση για τη συμμετοχή των σχολείων. Ο θεσμός του βραβείου «Αειφόρου Σχολείου» χρειάζεται να συνεχιστεί και να αυξηθεί ο αριθμός των σχολείων που συμμετέχουν και που εμμέσως στηρίζουν την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- John Huckle, (2010), *Το Αειφόρο Σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος*, περιοδικό για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τ. 44 σελ.4-5, 10-11
- Gough, A. (2005). *Sustainable Schools: Renovating Educational Processes. Applied Environmental Education and Communication* 4, 339-351.
- Αποστολάκης Δ., Σφακιανάκη Μ. (2006). *Εναισθητοποίηση και προσέγγιση της τοπικής κοινωνίας του Ν. Ηρακλείου μέσα από τις δράσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*, 2^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα, 15-17 Δεκεμβρίου.
- Κατσακιώρη Μ., Φλογαίτη Ε., Παπαδημητρίου Β. (2008). *Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Ελλάδα σήμερα – Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*, Μελέτη εκπόνησης επιχειρησιακού σχεδίου για την εκπαίδευση στην αειφόρο ανάπτυξη.
- Μεσσάρης Δ., Παπαϊωάννου Ι., (2005), *Ολοκληρωμένο Μοντέλο Ανάπτυξης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Αχαΐα στα πλαίσια της θέσης του Υπευθύνου Π.Ε – Συνδυασμός με ΣΠΠΕ*, 1^ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Ισθμός Κορίνθου, σελ.447-457, 13-25 Σεπτεμβρίου 2005.
- Παπαδημητρίου Β. (2010), *Σχολική κουλτούρα, σχολικό κλίμα και αειφόρο σχολείο*, περιοδικό για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τ.44 σελ.12-13.
- Χαλεπλής Σ.(2008). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Μια διάσταση της εκπαίδευσης που συμβάλλει στο χτίσιμο μιας νέας κοσμοαντίληψης για το περιβάλλον και τον άνθρωπο*, Επιστημονικό βήμα, Τ.9, σελ.159-160.
- Διακήρυξη για την Εκπαίδευση για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, Πέμπτη Υπουργική Διάσκεψη «Ένα περιβάλλον για την Ευρώπη», Κίεβο, 2003.
- Οικονομική επιτροπή για την Ευρώπη (UNECE). *Επιτροπή για την περιβαλλοντική πολιτική Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου των Υπουργών Περιβάλλοντος και Παιδείας* (Vilnius, 17-18 Μαρτίου 2005) (Agenda σημεία 5 και 6) Ανάκτηση την 15^η Μαΐου 2012 <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/strategytext/strategyinGreek.pdf>